

Laidiens: **17.01.2013., Nr. 12**
Oficiālās publikācijas Nr.: **2013/12.3**

Ministru kabineta noteikumi Nr.11

Rīgā 2013.gada 3.janvārī (prot. Nr.1 12.§)

**Noteikumi par sprāgstvielu un spridzināšanas ietaišu drošības
pamatprasībām, atbilstības novērtēšanas un marķēšanas kārtību un
atbilstības novērtēšanas institūcijai izvirzāmajām prasībām**

*Izdoti saskaņā ar Civilām vajadzībām
paredzētu sprāgstvielu aprites likuma
6.panta ceturto daļu, 8.pantu un 9.pantu*

1. Vispārīgais jautājums

1. Noteikumi nosaka:

- 1.1. sprāgstvielām un spridzināšanas ietaišēm izvirzāmās drošības pamatprasības;
- 1.2. marķēšanas un atbilstības novērtēšanas kārtību;
- 1.3. sprāgstvielu un spridzināšanas ietaišu atbilstības novērtēšanas institūcijai izvirzāmās prasības.

2. Sprāgstvielām un spridzināšanas ietaišēm izvirzāmās drošības pamatprasības

2. Ražotājs izstrādā sprāgstvielu un spridzināšanas ietaišu efektivitātes rādītājus.
3. Sprāgstvielas un spridzināšanas ietaises izgatavo tādā veidā, ka, izmantojot piemērotu tehniku, tās var likvidēt, minimāli ietekmējot vidi.
4. Sprāgstvielas un spridzināšanas ietaises, kas atbilst standartu prasībām, par kuriem publicētas atsauces Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī, uzskatāmas par atbilstošām šo noteikumu prasībām. Sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs" Standartizācijas birojs publicē savā mājaslapā internetā (www.lvs.lv) to standartu sarakstu, kas adaptēti nacionālo standartu statusā (turpmāk – piemērojamie standarti).
5. Saskaņā ar piemērojamajiem standartiem ražotājs nosaka un pārbauda:
 - 5.1. sprāgstvielas konstrukciju un raksturlielumu īpašības, ķīmisko sastāvu, maisījuma pakāpi un graudiņu lielumu sadalījumu;
 - 5.2. sprāgstvielas fizisko un ķīmisko stabilitāti visos apkārtējās vides apstākļos, kuros tā var atrasties;
 - 5.3. sprāgstvielas jutīgumu pret triecienu un berzi;

- 5.4. sprāgstvielas visu komponentu savienojamību attiecībā uz to fizisko un ķīmisko noturību;
- 5.5. sprāgstvielas ķīmiskās tīrības pakāpi;
- 5.6. sprāgstvielas izturību pret ūdens ietekmi, ja tā paredzēta lietošanai mitrumā vai ūdenī un ja ūdens var negatīvi ietekmēt sprāgstvielas lietošanas drošību vai drošību kopumā;
- 5.7. sprāgstvielas izturību pret zemām un augstām temperatūrām, ja sprāgstviela paredzēta glabāšanai vai lietošanai minētajās temperatūrās un kāda tās komponenta atdzišana vai sakaršana var negatīvi ietekmēt sprāgstvielas lietošanas drošību vai drošību kopumā;
- 5.8. sprāgstvielas atbilstību lietošanai bīstamā vidē (piemēram, vidē, kuru apdraud raktuvju gāze, karstās masas), ja to ir paredzēts lietot šādos apstākļos;
- 5.9. drošības pasākumus, lai novērstu priekšlaicīgu vai nejaušu sprāgstvielas uzsprāgšanu vai aizdegšanos;
- 5.10. prasības pareizai sprāgstvielas novietošanai un darbībai, lietojot to paredzētajiem mērķiem;
- 5.11. instrukciju un, ja nepieciešams, marķējumu valsts valodā sprāgstvielu drošai uzglabāšanai, lietošanai un likvidēšanai;
- 5.12. sprāgstvielas, tās apvalka vai citu komponentu spēju izturēt pakāpenisko nolietojanos glabāšanas laikā līdz ražotāja norādītā derīguma termiņa beigām;
- 5.13. precīzus norādījumus par visām ierīcēm un piederumiem, kas nepieciešami sprāgstvielas drošai funkcionēšanai.
6. Saskaņā ar piemērojamajiem standartiem ražotājs nodrošina kalnrūpniecībā izmantojamo sprāgstvielu atbilstību šādām minimālajām drošības prasībām:
- 6.1. sprāgstvielas iniciēšanas veids nodrošina tās atbilstošu drošu, noturīgu un pilnīgu detonāciju. Melnajam pulverim īpaši pārbauda aizdegšanās jaudu;
- 6.2. sprāgstvielas patronu formā droši un noturīgi noraida detonāciju no viena patronu ķēdes gala uz otru;
- 6.3. gāzes, ko rada pazemē lietojamās sprāgstvielas, satur oglekļa monoksīdu, nitrātu gāzes, citas gāzes, tvaikus un cietās daļiņas gaisā tikai tādā daudzumā, kas neietekmē veselību normālos sprāgstvielas lietošanas apstākļos.
7. Saskaņā ar piemērojamajiem standartiem ražotājs nodrošina detonācijas auklas atbilstību šādām minimālajām drošības prasībām:
- 7.1. detonācijas auklas un pārklājumi ir mehāniski pietiekami izturīgi, lai aizsargātu sprāgstvielas pildījumu, kad tā tiek pakļauta normālam mehāniskam spiedienam;
- 7.2. detonācijas auklas var droši iniciēt un tām piemīt pietiekama iniciēšanas jauda, kā arī tās atbilst uzglabāšanas prasībām arī specifiskos klimatiskajos apstākļos.
8. Saskaņā ar piemērojamajiem standartiem ražotājs nodrošina detonatoru (arī laika detonatoru) un releju atbilstību šādām minimālajām drošības prasībām:
- 8.1. detonatori, ko lieto kopā ar sprāgstvielu, spēj bez novirzēm ierosināt detonāciju visos paredzamajos lietošanas apstākļos;
- 8.2. releju starts ir drošs;
- 8.3. ir novērsta mitruma negatīvā ietekme uz iniciēšanas spēju;

- 8.4. laika detonatoru aizkavēšanās laiki ir salīdzinoši vienādi, lai nodrošinātu, ka cits citam sekojošos laika ķēdes posmos laika pārklāšanās varbūtība ir nenozīmīga;
- 8.5. elektrisko detonatoru elektriskie raksturlielumi (piemēram, minimālā iniciēšanas strāva un pretestība) ir norādīti uz iepakojuma;
- 8.6. elektrisko detonatoru vadi ir pietiekami izolēti un mehāniski izturīgi arī attiecībā uz drošību savienojuma vietā ar detonatoru, ņemot vērā to paredzēto lietojumu.
9. Saskaņā ar piemērojamajiem standartiem ražotājs nodrošina propelentu un raķešu propelentu atbilstību šādām minimālajām drošības prasībām:
- 9.1. ja nepieciešams, propelenti (piemēram, tādi, kuru pamatā ir nitroceluloze) ir stabilizēti pret sadalīšanos;
- 9.2. cieti presēti vai apvalkā esoši raķešu propelenti ir bez plaisām vai gāzes burbuļiem, kas var negatīvi ietekmēt to funkcionēšanu.
10. Sprāgstvielu un spridzināšanas ietaisi pārbauda reālos apstākļos. Ja tas nav iespējams laboratorijā, pārbaudes veic apstākļos, kādos sprāgstviela vai spridzināšanas ietaise tiks lietota.

3. Sprāgstvielu un spridzināšanas ietaišu atbilstības novērtēšanas institūcijai izvirzāmās prasības

11. Latvijā sprāgstvielu un spridzināšanas ietaišu atbilstības novērtēšanu veic sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs" Latvijas Nacionālajā akreditācijas birojā akreditētas atbilstības novērtēšanas institūcijas, par kurām Ekonomikas ministrija ir paziņojusi Eiropas Komisijai (turpmāk – paziņotā institūcija), vai citu Eiropas Savienības dalībvalstu vai Eiropas Ekonomikas zonas valstu paziņotās institūcijas sprāgstvielu un spridzināšanas ietaišu jomā.
12. Paziņotā institūcija atbilst šādiem minimālajiem kritērijiem:
- 12.1. paziņotā institūcija, tās vadītājs un darbinieki, kas ir atbildīgi par pārbaudes testu izdarīšanu, nav pārbaudāmo sprāgstvielu izstrādātāji, ražotāji, piegādātāji, uzstādītāji vai to pilnvarotie pārstāvji un neiesaistās tieši vai kā pilnvarotie pārstāvji sprāgstvielu dizaina izstrādāšanā, konstruēšanā, mārketingā vai tehniskajā apkopē, izņemot tehniskās informācijas apmaiņu starp ražotāju un iestādi;
- 12.2. paziņotās institūcijas rīcībā ir nepieciešamie darbinieki un telpas, lai varētu pienācīgi veikt administratīvos un tehniskos uzdevumus, kas saistīti ar pārbaudi un pieeju iekārtām, kuras nepieciešamas īpašām pārbaudēm;
- 12.3. paziņotās institūcijas darbinieki, kas atbild par pārbaudēm, atbilst šādiem kritērijiem:
- 12.3.1. atbilstoša tehniskā un profesionālā apmācība;
- 12.3.2. apmierinošas zināšanas par veicamajiem testiem un atbilstoša pieredze;
- 12.3.3. prasme sastādīt sertifikātus, ierakstus un ziņojumus, kas nepieciešami, lai apliecinātu testu veikšanu;
- 12.4. paziņotā institūcija garantē to darbinieku neitralitāti, kuri veic pārbaudes. Darbinieku atlīdzība nav atkarīga no veikto testu skaita vai no to rezultātiem;
- 12.5. paziņotā institūcija ir veikusi darbinieku civiltiesisko apdrošināšanu;
- 12.6. paziņotās institūcijas darbinieki neizpauž informāciju, kas iegūta, veicot profesionālos pienākumus.

4. Sprāgstvielu un spridzināšanas ietaišu atbilstības novērtēšana

4.1. Vispārīgais raksturojums

13. Civilajai lietošanai paredzēto sprāgstvielu un spridzināšanas ietaišu atbilstības novērtēšanai piemēro šādas procedūras:

13.1. noteiktas sprāgstvielu un spridzināšanas ietaišu produkcijas parauga (turpmāk – sprāgstvielas paraugs) pārbaude atbilstoši šo noteikumu 14.punktā minētajiem nosacījumiem un pēc ražotāja izvēles viena no šādām procedūrām:

13.1.1. sprāgstvielas parauga atbilstības novērtēšana atbilstoši šo noteikumu 20.punktam;

13.1.2. ražošanas kvalitātes nodrošināšana atbilstoši šo noteikumu 23.punktam;

13.1.3. produkta kvalitātes apliecināšana atbilstoši šo noteikumu 32.punktam;

13.1.4. produkta pārbaude atbilstoši šo noteikumu 45.punktam;

13.2. produkcijas vienības pārbaude atbilstoši šo noteikumu 48.punktam.

4.2. EK parauga pārbaude (B modulis)

14. Pārbaudot sprāgstvielas paraugu, paziņotā institūcija pārliecinās par minētā parauga atbilstību šajos noteikumos paredzētajām drošības pamatprasībām (turpmāk – būtiskās prasības). Pārbaudes procedūra ir šāda:

14.1. ražotājs vai tā pilnvarotais pārstāvis, kas reģistrēts Uzņēmumu reģistra komercreģistrā, iesniedz paziņotajā institūcijā pieteikumu sprāgstvielas parauga pārbaudei. Pieteikumā norāda ražotāja nosaukumu un adresi, kā arī apliecina, ka analogs iesniegums nav iesniegts nevienā citā paziņotajā institūcijā. Ja pieteikumu iesniedz pilnvarotais pārstāvis, norāda arī tā nosaukumu un adresi. Pieteikumam pievieno šādas sprāgstvielas tehniskos dokumentus:

14.1.1. sprāgstvielas parauga vispārīgo aprakstu;

14.1.2. projektēšanas un ražošanas konceptuālos rasējumus, kā arī komponentu, sastāvdaļu un savienojumu diagrammas;

14.1.3. aprakstus un paskaidrojumus, kas nepieciešami, lai varētu saprast rasējumus un diagrammas, kā arī sprāgstvielas darbību;

14.1.4. pilnībā vai daļēji piemēroto standartu sarakstu, kā arī to risinājumu aprakstu, kuri izmantoti, lai izpildītu būtiskās prasības, ja nav izmantoti piemērojamie standarti;

14.1.5. aprēķinu rezultātus un ziņojumus par veiktajām pārbaudēm un testiem;

14.2. pieteikuma iesniedzējs nodrošina sprāgstvielu paraugu nodošanu paziņotajai institūcijai. Paziņotā institūcija var pieprasīt citus paraugus, ja tas nepieciešams pārbaudes programmu veikšanai;

14.3. paziņotā institūcija:

14.3.1. vienojas ar pieteikuma iesniedzēju par vietu, kur tiks veiktas pārbaudes un nepieciešamie testi;

14.3.2. pārbauda tehniskos dokumentus, pārliecinās, vai sprāgstvielas paraugs ražots saskaņā ar iesniegtajiem dokumentiem, un nosaka elementus, kuri izstrādāti saskaņā ar piemērojamajiem standartiem, un elementus, kuru izstrādē piemērojamie standarti nav izmantoti;

14.3.3. veic (ir veikusi) attiecīgās pārbaudes un testus elementiem, kuru izstrādē piemērojamie standarti nav izmantoti, lai pārliecinātos, vai ražotāja pieņemtie risinājumi atbilst būtiskajām prasībām;

14.3.4. veic (ir veikusi) attiecīgās pārbaudes un testus, lai pārlicinātos, vai ražotāja norādītajos elementos patiešām ir izmantoti piemērojamie standarti;

14.4. ja sprāgstvielas paraugs atbilst būtiskajām prasībām, paziņotā institūcija pieteikuma iesniedzējam izsniedz EK parauga pārbaudes sertifikātu. Sertifikātā norāda ražotāja vārdu un adresi, datus, kas nepieciešami apstiprinātās sprāgstvielas identifikācijai, kā arī pārbaudes atzinumu;

14.5. paziņotā institūcija 15 dienu laikā sniedz informāciju citām paziņotajām institūcijām par izsniegtajiem EK parauga pārbaudes sertifikātiem un izsniegtajiem vai atsauktajiem papildinājumiem.

15. EK parauga pārbaudes sertifikātam pievieno svarīgāko tehnisko dokumentu sarakstu. Saraksta kopija paliek paziņotajā institūcijā.

16. Ja, pārbaudot sprāgstvielas paraugu, paziņotā institūcija konstatē neatbilstību būtiskajām prasībām, tā atsaka EK parauga pārbaudes sertifikāta izsniegšanu ražotājam vai tā pilnvarotajam pārstāvim, norādot atteikuma iemeslu.

17. Ja sprāgstvielas paraugam veikta EK parauga pārbaude, bet tā ražošanas procesā paredzētas izmaiņas, kuras var ietekmēt apstiprinātā produkta atbilstību būtiskajām prasībām vai tā izmantošanas apstākļus, ražotājs par to informē paziņoto institūciju, kura izsniegusi EK parauga pārbaudes sertifikātu, iesniedzot pieteikumu papildu apstiprinājuma saņemšanai. Minētajam pieteikumam pievieno šo noteikumu 14.1.1., 14.1.2., 14.1.3., 14.1.4. un 14.1.5.apakšpunktā minētos dokumentus, kuros veiktas izmaiņas.

18. Papildu apstiprinājumu sertifikāta pielikuma veidā pievieno izsniegtajam sprāgstvielas parauga pārbaudes sertifikātam.

19. Ražotājs vai tā pilnvarotais pārstāvis EK parauga pārbaudes sertifikātu kopijas un pielikumus kopā ar tehniskajiem dokumentiem glabā ne mazāk kā 10 gadus pēc attiecīgā produkta ražošanas datuma. Ja ražotājs vai tā pilnvarotais pārstāvis nav reģistrēts Eiropas Savienības valstī, pieeju tehniskajiem dokumentiem nodrošina un par to atbild persona, kura realizē vai izmanto precī Latvijas tirgū.

4.3. Sprāgstvielas parauga atbilstības novērtēšana (C modulis)

20. Sprāgstvielas parauga atbilstības novērtēšana (C modulis) ir procedūra, ar kuru ražotājs vai tā pilnvarotais pārstāvis, kas reģistrēts Latvijā, nodrošina un deklarē, ka attiecīgā sprāgstviela atbilst EK parauga pārbaudes sertifikātā aprakstītajam sprāgstvielas paraugam un būtiskajām prasībām. Pārbaudes procedūra ir šāda:

20.1. ražotājs veic nepieciešamos pasākumus, lai ražošanas procesā nodrošinātu ražotā produkta atbilstību EK parauga pārbaudes sertifikātā aprakstītajam sprāgstvielas paraugam un būtiskajām prasībām;

20.2. ražotājs sastāda rakstisku deklarāciju par sprāgstvielas atbilstību EK parauga pārbaudes sertifikātā aprakstītajam sprāgstvielas paraugam un būtiskajām prasībām;

20.3. ražotājs marķē sprāgstvielu, kā arī uz iepakojuma norāda tās paziņotās institūcijas identifikācijas simbolu, kura veikusi atbilstības novērtēšanu.

21. Ražotājs vai tā pilnvarotais pārstāvis glabā atbilstības deklarācijas kopiju ne mazāk kā 10 gadus pēc pēdējā attiecīgā produkta ražošanas datuma. Ja ražotājs vai tā pilnvarotais pārstāvis nav reģistrēts Eiropas Savienības valstīs, par tehnisko dokumentu saglabāšanu ir atbildīga persona, kura realizē vai izmanto produktu Latvijā.

22. Paziņotā institūcija veic produkta pārbaudes nejauši izvēlētos laika intervālos. Paziņotā institūcija pārbauda un testē ražotnē paņemtu galaprodukta paraugu atbilstoši piemērojamajiem standartiem vai ekvivalentiem testiem,